Aspergerov syndróm

Zverejnené: 5. marca 2024 | Autor: Mgr. Hana Neuschlová

Aspergerov syndróm je vývojovou poruchou, ktorá spadá do širšej kategórie porúch autistického spektra. Bol pomenovaný po rakúskom pediatrovi Hansovi Aspergerovi, ktorý syndróm prvýkrát opísal v 40. rokoch minulého storočia.

Od roku 2013 sa výraz „Aspergerov syndróm“ už nepoužíva, namiesto neho boli všetky poruchy súvisiace s autizmom skombinované pod spoločným termínom „porucha autistického spektra“ (ASD).

Ľudia s Aspergerovým syndrómom zvyčajne vykazovali problémy v sociálnej interakcii a komunikácii, ako aj obmedzené a opakujúce sa vzorce správania alebo záujmov. Avšak jedinci s Aspergerovým syndrómom mali často priemernú až nadpriemernú inteligenciu a jazykové schopnosti, čím sa odlišovali od iných foriem autizmu.

Príznaky Aspergerovho syndrómu

Aj keď sa pojem „Aspergerov syndróm“ ako samostatná diagnóza už oficiálne nepoužíva, boli s ním tradične

spájané nasledujúce príznaky:

1. Sociálne ťažkosti

– Ťažkosti so sociálnymi interakciami a nadväzovaním priateľstiev.

– Obmedzené chápanie sociálnych znakov (reč tela a výrazy tváre).

– Ťažkosti pri rozvíjaní a udržiavaní vzťahov.

2. Problémy s komunikáciou

– Oneskorený alebo nezvyčajný vývin jazyka.

– Zvláštnosti v rečových vzorcoch ako napríklad rozprávanie príliš formálnym spôsobom.

– Ťažkosti s pochopením nedoslovných výrazov ako sú frazeologizmy alebo sarkazmus.

3. Opakujúce sa správanie a špeciálne záujmy

– Zapájanie sa do opakujúceho sa správania alebo rutín.

– Rozvíjanie intenzívneho, úzkeho záujmu o konkrétne témy.

– Odpor voči zmenám alebo ťažkosti s prispôsobením sa novým rutinám.

4. Ťažkosti v oblasti motorických zručností

– Nemotornosť alebo neobratnosť motorickej koordinácie.

– Ťažkosti s činnosťami, ktoré vyžadujú jemné motorické zručnosti ako je písanie rukou.

5. Zmyslová citlivosť

– Zvýšená citlivosť alebo averzia voči zmyslovým podnetom ako je svetlo, zvuk alebo dotyk.

6. Intelektuálne schopnosti

– Typicky priemerná až nadpriemerná inteligencia.

– Výnimočná pamäť alebo znalosti v špecifických oblastiach záujmu.

Aj keď vyššie uvedené charakteristiky boli bežne spájané s Aspergerovým syndrómom, nie každý jednotlivec s ASD ich všetky vykazoval. Navyše, symptómy sa môžu časom meniť a včasná intervencia môže mať pozitívny vplyv na vývoj jednotlivca a jeho kvalitu života.

Príčiny

Presné príčiny Aspergerovho syndrómu, podobne ako iných porúch autistického spektra (ASD), nie sú úplne známe. Výskumy však naznačujú, že k rozvoju ASD môže prispieť kombinácia genetických, neurologických a environmentálnych faktorov.

1. Genetické faktory

Existujú dôkazy o silnom genetickom vplyve pri ASD. Mnoho jedincov s ASD má rodinných príslušníkov s podobnými stavmi alebo vykazujú nejaké autistické črty. Určité genetické mutácie alebo variácie môžu zvýšiť riziko vzniku ASD.

2. Neurologické faktory

U jedincov s ASD boli pozorované rozdiely v štruktúre a funkcii mozgu. Tieto rozdiely môžu ovplyvniť rozvoj sociálnych a komunikačných zručností ako aj prítomnosť opakujúceho sa správania.

3. Prenatálne a perinatálne faktory

Niektoré štúdie naznačujú, že určité prenatálne a perinatálne faktory môžu byť spojené so zvýšeným rizikom ASD. Tieto faktory zahŕňajú vystavenie určitým liekom počas tehotenstva, komplikácie počas pôrodu a zdravie matky.

4. Faktory životného prostredia

Environmentálne faktory, ako je vystavenie určitým toxínom alebo znečisťujúcim látkam, sa tiež skúmali ako potenciálni prispievatelia. Úloha environmentálnych faktorov v ASD je však zložitá a zatiaľ nie je dobre vysvetlená.

5. Kombinácia faktorov

Je pravdepodobné, že vývoj ASD zahŕňa kombináciu genetickej náchylností a vplyvov prostredia. Súhra týchto faktorov počas kritických období vývoja môže prispieť k prejavu znakov ASD.

Je dôležité poznamenať, že hoci tieto faktory môžu prispieť k rozvoju ASD, nie je isté, že sa tento stav u jednotlivca aj vyvinie. Okrem toho oblasť výskumu autizmu pokračuje a časom sa môžu objaviť nové zistenia.

Diagnostika

Diagnostika porúch autistického spektra zvyčajne zahŕňa komplexné hodnotenie, ktoré zohľadní rôzne aspekty rozvoja, správania a sociálnych komunikačných schopností jednotlivca. Diagnostický proces môže zahŕňať:

1. Klinické hodnotenie

Lekár (pediater, detský psychiater alebo klinický psychológ) vykoná dôkladné klinické hodnotenie, ktoré môže zahŕňať rozhovory s jednotlivcom a jeho rodinou s cieľom získať informácie o histórii vývoja, správaní a

sociálnych interakciách.

2. Pozorovanie

Priame pozorovanie jednotlivca v rôznych prostrediach na posúdenie sociálnych interakcií, komunikačných zručností a správania.

3. História vývoja

Prehľad histórie vývoja jednotlivca vrátane dosiahnutia míľnikov, vývoja jazyka a akýchkoľvek skorých príznakov atypického správania.

4. Dotazníky a hodnotiace stupnice

Používanie štandardizovaných dotazníkov a hodnotiacich škál na zhromažďovanie informácií od rodičov, učiteľov alebo opatrovateľov o správaní a sociálnom fungovaní jednotlivca.

5. Diagnostické kritériá

Na získanie diagnózy ASD musí jednotlivec vykazovať pretrvávajúce nedostatky v sociálnej komunikácii a sociálnej interakcii ako aj obmedzené, opakujúce sa vzorce správania, záujmov alebo aktivít. Symptómy musia byť prítomné v ranom detstve a významne ovplyvňujú každodenné fungovanie.

Liečba

Aj keď v súčasnosti neexistuje žiaden špecifický liek na Aspergerov syndróm, jednotlivcom môžu pomôcť rôzne intervencie a terapie na zvládnutie problémov spojených s týmto stavom a zlepšenie ich celkovej kvality života. Liečebné plány sú často individualizované na základe špecifických potrieb každého pacienta. Tu je niekoľko bežných prístupov:

1. Behaviorálna a komunikačná terapia

– Aplikovaná behaviorálna analýza (ABA) je široko používaný terapeutický prístup pre jednotlivcov s ASD, vrátane Aspergerovho syndrómu. Zameriava sa na posilnenie želaného správania a redukciu problémového správania prostredníctvom systematického pozorovania a analýzy.

– Rečová a jazyková terapia môže pomôcť jednotlivcom zlepšiť komunikačné schopnosti, expresívne aj vnímavé. Môže riešiť problémy ako je pragmatické používanie jazyka a porozumenie frazeologizmom.

2. Tréning sociálnych zručností

– Špecializované intervencie sa zameriavajú na zlepšenie sociálnej interakcie a komunikačných zručností. Môžu zahŕňať hranie rôznych rolí, skupinové aktivity a vyučovanie sociálnych podnetov.

3. Kognitívno-behaviorálna terapia (CBT)

– CBT môže byť prospešná pri riešení úzkosti, obsedantného správania a iných problémov, ktorým môžu jedinci s Aspergerovým syndrómom čeliť. Pomáha jednotlivcom identifikovať a riadiť myšlienky a správanie.

4. Pracovná terapia

– Ergoterapeuti pracujú s jednotlivcami na zlepšení ich jemných motorických zručností, koordinácie a zmyslového spracovania. To môže byť obzvlášť užitočné pri riešení motorických problémov, ktoré sú často spojené s Aspergerovým syndrómom.

5. Vzdelávacia podpora

– Vzdelávacie intervencie na mieru môžu pomôcť jednotlivcom s Aspergerovým syndrómom prosperovať v akademickom prostredí. Táto podpora môže zahŕňať špecializované vzdelávacie plány, ubytovanie a podporné služby.

6. Školenie a podpora pre rodičov

– Poskytovanie vzdelávania a podpory rodičom im pomáha pochopiť a zvládnuť výzvy spojené s Aspergerovým syndrómom. Patria sem napr. stratégie pre komunikáciu, riadenie správania a podporu nezávislosti.

7. Lieky

– Na zvládnutie špecifických symptómov alebo súčasne sa vyskytujúcich stavov možno predpísať lieky. Medzi bežné patria lieky na riešenie úzkosti, problémov s pozornosťou alebo porúch nálady.

8. Podporné skupiny a komunity

– Spojenie s ľuďmi, ktorí majú podobné skúsenosti, môže poskytnúť emocionálnu podporu a praktické rady. Podporné skupiny a komunitné zdroje môžu byť cenné pre jednotlivcov s Aspergerovým syndrómom aj ich rodiny.

Záver

Ak máte v súvislosti s autizmom alebo súvisiacich stavov obavy o seba alebo druhých, odporúča sa konzultácia s odborníkmi, ktorí sa špecializujú na vývojové poruchy. Môžu poskytnúť komplexné vyhodnotenie, usmernenie a prevedú vás diagnostickým procesom.

Diagnostický proces je individualizovaný a odborníci používajú multidisciplinárny prístup na posúdenie jedinečných charakteristík a potrieb každého človeka. Včasná diagnostika, intervencia a multidisciplinárny prístup (zahŕňajúci rôznych odborníkov vrátane psychológov, logopédov a pedagógov) môžu byť rozhodujúce pri poskytovaní vhodnej podpory.

Mgr. Hana Neuschlová